

VÝSLEDKY ÚSPĚŠNÉ VÝUKY OVLÁDÁNÍ POČÍTAČE HLASEM

PhDr. Daniela RÁZKOVÁ

K Dolům 73/65, Praha 4 (Polovina nebe, o.s.), polovina.nebe@email.com

Anotace: Ovládání počítače hlasem je dnes v oblasti IT běžné. Využit tyto technologie pro systematickou výuku osob s těžkým zdravotním postižením bylo přesto unikum. V tomto příspěvku shrnujeme dosavadní průběh projektů zaměřených na tuto výuku a následné zaměstnávání klientů touto výukou prošlých.

Tělesné postižení nemusí být fatálním hendikepem

Ovládání počítače hlasem už nějaký čas není ve světě informačních technologií žádnou novinkou. Myšlenka využít dostupných počítačových programů pro systematickou výuku osob s těžkým zdravotním postižením, tedy cílové skupiny odkázané ve všem výlučně na pomoc druhých, je přesto naprosto bezprecedentní nejen v České republice, ale i v okolních zemích. Prvenství občanského sdružení Polovina nebe je v tomto ohledu nesporné.

Není náhodou, že s nápadem připravit a prosadit realizaci unikátního projektu Duhový most přišel člen občanského sdružení profesor Jan Nouza z Technické univerzity v Liberci, jehož vědecký tým stojí za vývojem hned tří počítačových aplikací umožňujících ovládat počítač hlasem - MyVoice, MyDictate a NEWTON Dictate.

Sebelepší úmysl však sám o sobě ještě není zárukou dobrého výsledku, obzvlášť jde-li o realizaci unikátního projektu, jímž Duhový most bezesporu je. V tomto případě nicméně můžeme s potěšením konstatovat spolu s koncem projektu financovaného Evropským sociálním fondem a hlavním městem Prahou (OPPA) a určeného pro pražské klienty, že projekt byl po všech stránkách úspěšný. Tak úspěšný, že koncem roku 2011 jsme výuku ovládání počítače hlasem rozšířili na čtyři další kraje České republiky, a od března roku 2013 realizujeme další dva nové projekty zaměřené na výuku ovládání počítače hlasem i v dalších 2 krajích.

Duhový most - naděje pro postižené

Tříletý projekt byl orientován zejména (nikoli výlučně) na skupinu osob s kvadruplegií/kvaduparézou, případně paraplegií horních končetin nebo jinak omezenou hybností horních končetin v takovém rozsahu, že nemohou ovládat počítač úkony drobné motoriky. Tato zdravotní znevýhodnění se snažíme eliminovat právě prostřednictvím nových hlasových technologií umožňujících ovládání počítače hlasem.

Základem všech našich projektů je výklad a následný skupinový, popřípadě individuální trénink ovládání počítače pomocí hlasu. Jednotlivé kurzy jsou většinou tříměsíční a v jejich průběhu se naši klienti, kteří nejsou schopni nebo jim činí potíže manipulovat s myší a klávesnicí, naučí nezbytným základům práce s počítačem. Nejen teoreticky. Přestože k bravurnímu ovládání počítače, jaké předvádí naše lektorky Dita Horochovská a Saša Gomoí (obě samy z cílové skupiny osob se zdravotním postižením), se absolventi našich kurzů dopravují až po dlouhém a soustavném cvičení, dokážou si prakticky poradit se všemi běžnými úkony. Umějí psát a pracovat s textem, surfovat po internetu, používat elektronickou poštu, chatovat, číst knihy, pouštět si filmy, to vše bez jinak nezbytné asistence. Co je přitom mimořádně důležité, získávají dovednosti, které jim umožní ucházet se o vhodné pozice na pracovním trhu.

Jak si poradit, když je vše poprvé

Je třeba předeslat, že naše rozhodnutí připravit podmínky pro realizaci projektů bylo svým způsobem krokem do neznáma. Věděli jsme, jak fungují hlasové technologie, které jsme měli k dispozici, měli jsme představu, jak výuku povedeme, ale prakticky až do rozjezdu pilotního projektu v říjnu roku 2010 jsme neuměli odpovědět na otázku, jak se cílová skupina o naší nabídce dozví a jak ji přijme.

Měli jsme štěstí, že hned v počátcích příprav se nám podařilo navázat kontakt s báječnými lidmi, kteří nám významně pomohli především s nábořem účastníků pilotního kurzu, který byl klíčový pro další pokračování projektu. Ať už to byl pan Vojtěch Sedláček, zakladatel výuky IT ve známém pražském ústavu pro postižené osoby, nebo pan Jaroslav Winter, který nám vedle rad dal k dispozici prostor na webových stránkách provozovaných k pomoci osobám se zdravotním postižením (www.helpnet.cz), anebo pan Milan Boehm, jemuž

vděčíme nejen za zprostředkování kontaktu s naší dnešní lektorkou Ditou Horochovskou. Svou roli sehrál také kontakt předsedkyně sdružení Daniely Rázkové s paní Janou Hrdou z Národní rady osob se zdravotním postižením, která byla mimochodem sama jedním z účastníků pilotního kurzu. Řada klientů nás objevila i díky společnosti NEWTON Technologies a.s., s níž úzce spolupracujeme a na niž se obracejí lidé se žádostí o její hlasové technologie.

Souběžně s přípravami jsme oslovili na stovku organizací a občanských sdružení s prosbou o šíření informací o bezplatných kurzech mezi jejich klienty. Vzhledem k výjimečnosti projektu se nám podařilo vzbudit nevšední zájem nejvýznamnějších českých médií, včetně veřejnoprávní televize a veřejnoprávního rozhlasu, která o projektu obšírně a opakovaně informovala. Zároveň se ukázalo, že účinným, možná dokonce nejúčinnějším prostředkem propagace kurzů se stali sami účastníci kurzů, kteří je doporučovali podobně postiženým lidem v jejich okolí.

Učitelé a žáci

Nemá smysl zastírat, že nepočetný tým projektu Duhový most prošel sám obrovskou lekcí, když musel vedle výuky a technického zázemí zajistit rovněž hladký průběh kurzů z hlediska logistiky (zajištění dopravy účastníků), ale třeba také obslužného servisu (např. osobní donáška obědů z nedaleké jídelny). Mnohem významnější ale bylo vytvoření přívětivé a dělné atmosféry, která měla rozptýlit obvyklou počáteční nedůvěru klientů.

To se bezesporu podařilo. A nešlo přitom jen o vstřícný přístup k jednotlivým účastníkům kurzů a jejich specifickým potřebám a zvyklostem. Ten byl samozřejmostí. Důležité bylo ve většině z nich prolomit bariéru, již představovala jejich apriorní nedůvěra ve vlastní schopnosti. Velkou měrou k tomu bezesporu přispěl názorný příklad postižené lektorky Horochovské.

Je pro nás proto velkým zadostiučiněním, že žádné loučení s účastníky jednotlivých kurzů nebylo prosto trochu nostalgie jako při rozchodu dobrých přátel. I proto máme snahu tyto kontakty, dnes už partnerské, udržet i do budoucnosti. Když jsme pro všechny absolventy uspořádali společnou besídku, dostavili se téměř všichni a měli jsme to štěstí vidět na vlastní oči, jak se ve všeobecně veselé atmosféře rodí nová komunita lidí, které zcela náhodně spojil projekt Duhový most. Hovoříme-li o komunitě, rádi bychom zmínili, že si při této příležitosti účastníci různých kurzů vzájemně vyměnili emailové a telefonické adresy s odhodláním zůstat spolu v kontaktu.

Duhový most není projekt na jedno použití

Dodejme, že všem absolventům kurzů poskytujeme i nadále potřebné technické konzultace a že řadě z nich jsme díky osobní intervenci u obecních úřadů zprostředkovali finanční podporu pro pořízení kvalitních notebooků, i samotných technologií, které se v rámci našich kurzů učili ovládat. Vycházíme jim vstříc také při vyhledávání a zprostředkování vhodných pracovních pozic. Jednu z účastnic pilotního projektu jsme sami zaměstnali jako lektorku, pro další se našlo místo v archivu obecního úřadu. Někteří účastníci si také vydělali vlastní peníze například přepisováním (resp. překládáním) textů.

V rámci dalších projektů jsme se na tento důležitý aspekt zaměřili, a máme již přímo v zadání projektu zabudovány aktivity směřující k zaměstnání většiny absolventů našich kurzů tak, abychom při tom využili jejich osobní potenciál, dovednosti a znalosti.

Obr.1: Výuka v rámci projektu Hlas je šance v Janských Lázních

Obr.2: Úvod do výuky v projektu Duhový most

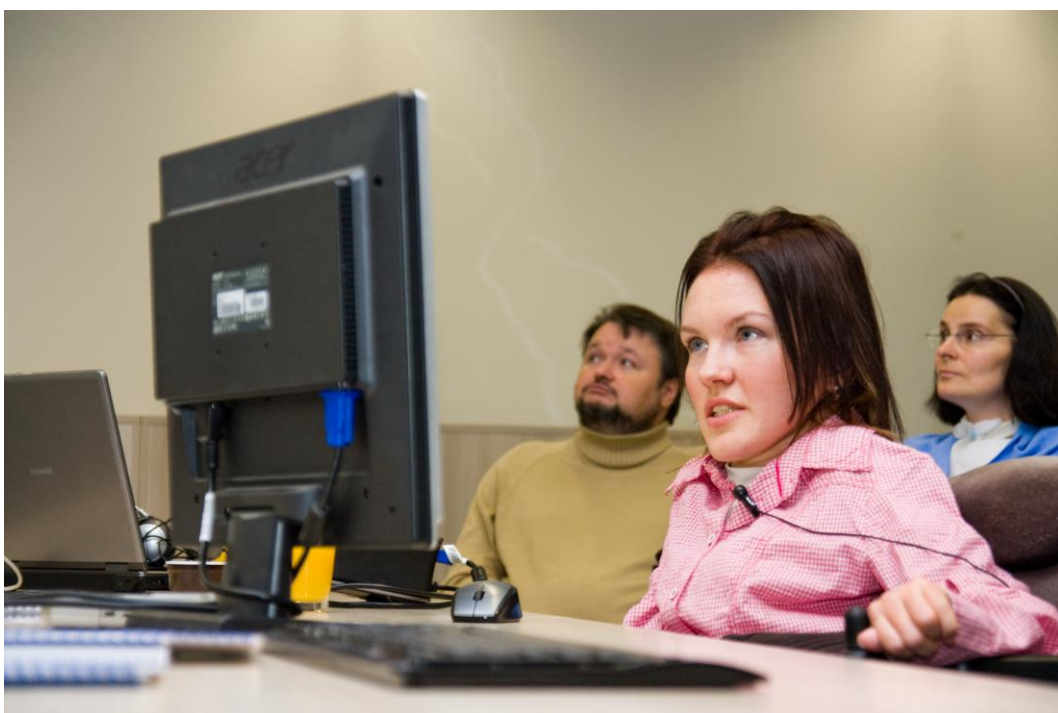
Obr.3: Jeden z patronů projektů Václav Noid Bárta na výuce

Obr.4: Výuka v rámci projektu Hlas je šance v Janských Lázních

Obr.5: Prof. Jan Nouza z Technické univerzity v Liberci během výuky ovládání PC hlasem projektu Duhový most

Obr.6: Ukázková lekce lektorky Dity Horochovské

Obr.7: Výuka studentů školy Jedličkova ústavu

Obr.8: Lektorka Saša Gomoj během výuky

Obr.9: Výuka ovládání PC hlasem

Obr.10: V případě potřeby poskytujeme klientům i individuální výuku

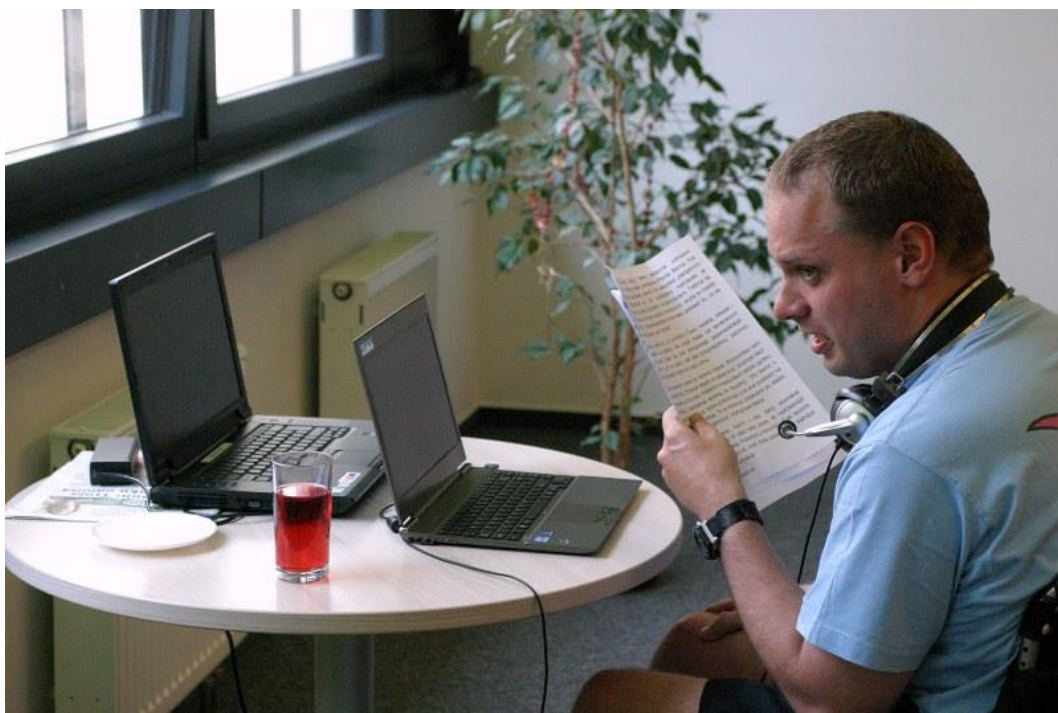

Obr.11: Výuka v rámci projektu Duhový most

Obr.12: PhDr. Daniela Rázková, Dita Horochovská a Ondřej Sedláček prezentují projekt Duhový most na 8. zasedání Společného monitorovacího výboru Operačních programů Praha - Adaptabilita a Praha – Konkurenceschopnost v rámci bodu programu: prezentace úspěšného projektu OPPA.

Zasedání proběhlo v budově Břevnovského kláštera v Praze 6 v reprezentativním Tereziánském sálu a naše prezentace a přínos aktivit Poloviny nebe ve prospěch osob se zdravotním postižením byly oceněny zástupcem Evropské komise Aureliem Ceciliem

Obr.13: V rámci výuky se účastníci učí také správně a efektivně přediktovat a korigovat texty